Joanna Świderska
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

POLITYKA KREDYTOWA BANKÓW WOBEC PRZEDSIĘBIORSTW SEKTORA NIEFINANSOWEGO W POLSCE W WARUNKACH SPOWOLNIENIA GOSPODARCZEGO

1. Mechanizm transmisji kryzysu na rynku *subprime*[1] na polski system finansowy

Globalny kryzys finansowy i gospodarczy lat 2008-2009 wpłynął na obniżenie dynamiki wzrostu gospodarczego w Polsce oraz wywołał zaburzenia w funkcjonowaniu krajowych rynków finansowych. Ryzyko, którego źródłem były rynki globalne, materializowało się przy tym zarówno za pośrednictwem bezpośrednich, jak i pośrednich kanałów wpływu, chociaż skala ich oddziaływania była bardzo zróżnicowana (NBP 2008a, s. 84). Pierwsze dotyczą bezpośrednich, bezwarunkowych i warunkowych ekspozycji krajowych instytucji finansowych wobec zagranicznych kontrahentów i zobowiązań podmiotów zagranicznych wobec krajowych instytucji finansowych oraz pozycji bilansowych i pozabilansowych w instrumentach finansowych emitowanych przez podmioty zagraniczne. Wszystkie pozostałe kanały, istotne dla oddziaływania skutków kryzysu na rynku *subprime* na polski system finansowy, mają charakter pośredni.

Bezpośrednie kanały oddziaływania oraz ich wpływ na stabilność systemu finansowego w Polsce w warunkach globalnego kryzysu zostały przedstawione poniżej (NBP 2008a, s. 84-91; NBP 2009a, s. 9).

[1] Kredyt *subprime* – kredyt podwyższonego ryzyka, udzielony kredytobiorcy spełniającemu co najmniej jeden z warunków: brak, niepełna lub zła historia kredytowa (opóźnienia w spłacie lub niewypłacalność), słaby scoring kredytowy, wysoki wskaźnik *debt-to-income* (DTI), wysoki wskaźnik *loan to value* (LTV, powyżej 80%), denominowanie kredytu w walucie obcej lub brak weryfikacji dochodu klienta (Drewicz-Tułodziecka, 2008, s. 2).

1) Kanał kredytowy obejmuje zmiany w obrębie kredytów udzielonych podmiotom zagranicznym (w tym dominującym), przyznanych im linii kredytowych i złożonych w nich lokat, z pominięciem środków na rachunkach nostro ze względu na możliwość natychmiastowego ich wycofania.
Na koniec czerwca 2008 r., czyli przed kulminacją zjawisk recesyjnych na świecie, wielkość linii kredytowych udzielonych nierezydentom nie przekraczała 10% sumy bilansowej największych banków. Ekspozycje kredytowe wobec tych podmiotów nie przekraczały więc dopuszczalnego poziomu ryzyka. Mimo to działania nadzorcze KNF oraz dążenie banków do utrzymywania płynnych aktywów w walucie krajowej spowodowały znaczące obniżenie skali ekspozycji kredytowych, począwszy od III kwartału 2008 r. Czynnik ograniczający wpływ kanału kredytowego stanowiły również umowy o kompensacji netto wzajemnych należności banków (*close-out netting*). W konsekwencji banki nie poniosły istotnych strat z tego tytułu.
2) Kanał finansowania obejmuje zmiany w obrębie kredytów udzielonych bankom krajowym przez podmioty zagraniczne (w tym dominujące), przyznanych przez nie linii kredytowych i założonych przez nie lokat (z pominięciem środków na rachunkach loro).
Na koniec czerwca 2008 r. pasywa ogółem od zagranicznych podmiotów finansowych były niższe niż 20% aktywów największych polskich banków i charakteryzowały się raczej długim pierwotnym terminem zapadalności. Skala krótkoterminowego finansowania była na tyle mało znacząca, że ryzyko wycofania finansowania nie znalazło negatywnego odzwierciedlenia w poziomie płynności banków krajowych. Przeciwnie, od września 2008 r. banki otrzymały dodatkowe znaczące wsparcie ze strony instytucji zagranicznych (przede wszystkim dominujących).
3) Kanał rynkowy obejmuje zmiany otwartych pozycji banków krajowych w instrumentach finansowych, których ceny wprost zależą od kształtowania się czynników zagranicznych.
Polskie banki, wykazując dużą ostrożność w tym obszarze, nie utrzymywały większych ekspozycji w instrumentach finansowych powiązanych z kredytami *subprime*. Na koniec czerwca 2008 r. jedynie 13% największych polskich banków miało dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez zagraniczne instytucje finansowe w wysokości przekraczającej 2% aktywów i z tego tytułu poniosły niewielkie straty. Równocześnie wzrost wartości papierów skarbowych na rynku amerykańskim i europejskim miał pozytywny wpływ na wyniki finansowe polskich banków, utrzymujących je w swoim portfelu.

Jak wynika z przedstawionej ogólnej charakterystyki, bezpośrednie kanały oddziaływania nie stały się przekaźnikiem zjawisk recesyjnych. Bardziej istotne w ostatnich dwóch latach mechanizmy oddziaływania kryzysu *subprime* na polski system finansowy wiązały się natomiast z występowaniem kanałów pośrednich (NBP 2008a, s. 91-96; NBP 2009a, s. 9-10, 34; NBP 2009b, s. 57).

1) Kanał makroekonomiczny, obejmujący wpływ spowolnienia gospodarczego na rynkach zagranicznych na wzrost gospodarczy w Polsce i w konsekwencji na polski system finansowy, okazał się najważniejszym mechanizmem transmisji.
   Ryzyko makroekonomiczne znacząco wzrosło w ostatnim kwartale 2008 r. i w dużej mierze zmaterializowało się w kolejnym roku, w którym wszystkie kraje UE – z wyjątkiem Polski – zanotowały ujemne tempo wzrostu gospodarczego (średnio -4,1%). O skali zagrożenia świadczą wyniki głównych partnerów handlowych oraz najbliższych sąsiadów Polski (tabela 1). Konsekwencją spowolnienia gospodarczego w Polsce stało się natomiast pogorszenie jakości portfela kredytowego banków, szczególnie widoczne w pierwszej połowie 2009 r. w sektorze przedsiębiorstw (tabela 2).

Tabela 1. Tempo wzrostu realnego PKB w latach 2008-2009 w wybranych krajach (w %)

Kraj	2008	2009				2009
		I kwartał	II kwartał	III kwartał	IV kwartał	
Polska		0,8	1,1	1,7	bd	1,7*
Czechy		-4,3	-4,7	-4,1	bd	-4,8
Francja	0,4					
Łotwa		-18,7	-17,3	-19,3	bd	-18,0*
Niemcy	1,3	-6,4	-7,0	-4,7	-1,7	-5,0
Rosja	5,6	-12,3	-14,3	-9,2	-2,6	bd
Słowacja		-5,7	-5,5	-4,8	bd	-5,8*
Stany Zjednoczone	1,1					
Ukraina	2,1	-20,3	-17,8	-15,9	bd	bd
Wielka Brytania	0,7					
Włochy	-1,0					

* szacunek tempa wzrostu gospodarczego.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących ze stron internetowych głównych instytucji statystycznych w poszczególnych krajach.

Tabela 2. Wskaźniki kredytów zagrożonych w latach 2008-2009 (w %)

Kategorie kredytów	Wskaźniki				Dynamika zmian		
	12.2008	03.2009	06.2009	09.2009	03.2009	06.2009	09.2009
Sektor niefinansowy ogółem	4,5	5,3	6,3	7,0	1,18	1,19	1,11
Przedsiębiorstwa	6,2	7,9	10,0	10,8	1,27	1,27	1,08
w tym:							
– kredyty złotowe	7,0	8,9	11,4	12,4	1,27	1,28	1,09
– kredyty walutowe	3,8	5,3	6,3	6,5	1,39	1,19	1,03
Gospodarstwa domowe	3,5	3,8	4,2	4,9	1,09	1,11	1,17
w tym:							
– kredyty złotowe	5,4	6,0	6,4	7,3	1,11	1,07	1,14
– kredyty walutowe	0,7	0,9	1,1	1,2	1,29	1,22	1,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie: NBP (2009, s. 31).

2) Kanał kapitałowy (własnościowy) dotyczy zależności polityki kapitałowej banków-matek (polityka dywidend, powiększania funduszy własnych) realizowanej wobec krajowych banków-spółek zależnych.
   W ostatnim kwartale 2008 r. nastąpił wzrost ryzyka związanego z finansowaniem pozyskiwanym ze źródeł spoza kraju. Jednak mimo strat ponoszonych przez wiele zagranicznych podmiotów dominujących, większość polskich banków zdecydowała o przeznaczeniu zysków na powiększanie funduszy własnych – odpisy stanowiły 70,3% zysku netto sektora bankowego, który w 2008 r. kształtował się na poziomie 13,8 mld PLN. Dodatkowym źródłem funduszy własnych stały się także zobowiązania podporządkowane[2], których wartość w okresie wrzesień 2008 r. – wrzesień 2009 r. wzrosła niemal o 1,8 mld PLN (z opcji takiej skorzystało kilkanaście banków). Pożyczki podporządkowane dla inwestorów strategicznych są dogodną formą dokapitalizowania banków, ponieważ odsetki od nich stanowią w całości przychód inwestora.
3) Pośredni kanał rynkowy wiąże się ze zmianami cen instrumentów finansowych na rynku krajowym, wywołanymi sytuacją na międzynarodowym rynku finansowym.
   Płynność rynku instrumentów finansowych służących zabezpieczaniu ryzyka rynkowego przez banki obniżyła się, zwłaszcza w pierwszej połowie 2009 r. Jednak dzięki dostępności dokapitalizowania ze strony spółek-matek oraz banku centralnego utrudnienia związane z zarządzaniem ryzykiem kredytowym w dużej mierze zostały zniwelowane. Równocześnie wzrost awersji do ryzyka obserwowany w tym okresie przyczynił się do

[2] Pożyczki podporządkowane łączą w sobie cechy kapitału własnego i kapitału obcego.

znacznie głębszej deprecjacji waluty krajowej niż wynikałoby to z czynników fundamentalnych.

4) Pośredni kanał kredytowy obejmuje zmiany zdolności do spłaty zobowiązań przez rezydentów spłacających niezabezpieczone kredyty walutowe (w tym mieszkaniowe), zależne od sytuacji na międzynarodowym rynku finansowym.
W sektorze gospodarstw domowych wzrost obciążeń kredytowych wynikający z deprecjacji złotego w pierwszej połowie 2009 r. został w dużej mierze zniwelowany spadkiem zagranicznych stóp procentowych. Natomiast w sektorze przedsiębiorstw część podmiotów poniosła znaczne koszty finansowe, związane m.in. z deprecjacją waluty krajowej, spekulacją na rynku walutowym oraz przeszacowaniem strategii zabezpieczających. Pogorszenie ich sytuacji nie ma jednak charakteru systemowego, w związku z czym ryzyko zagrożenia stabilności banków jest w tym przypadku niewielkie.
5) Kanał zaufania dotyczy zmian wskaźników zaufania do poszczególnych krajowych instytucji finansowych oraz sektora bankowego jako całości, na skutek oddziaływania czynników związanych z kryzysem na rynku *subprime*. Oprócz ryzyka makroekonomicznego w ostatnim kwartale 2008 r. wzrosło ryzyko związane z pozyskiwaniem finansowania zagranicznego oraz wpływem kryzysu na rynkach globalnych na wyceny krajowych aktywów. Nie mniej istotny okazał się spadek zaufania uczestników rynku międzybankowego do spółek zależnych globalnych instytucji finansowych o pogorszonej sytuacji finansowej, niezależnie od dobrej sytuacji finansowej spółek zależnych. Dodatkowym czynnikiem spadku zaufania stał się upadek amerykańskiego banku inwestycyjnego Lehman Brothers. Wszystko to spowodowało ograniczenie płynności rynku (ograniczenie limitów kredytowych), a w konsekwencji wzrost konkurencji i premii za ryzyko kredytowe. Krótkookresowo – po informacjach o złych wynikach finansowych banków globalnych – spadło również zaufanie klientów do banków działających w Polsce, czego efektem był przejściowy odpływ środków ulokowanych w niektórych bankach. Zjawisko to nie doprowadziło jednak do problemów płynnościowych w sektorze bankowym.

Zaprezentowany powyżej mechanizm transmisji kryzysu na światowych rynkach finansowych wskazuje, że stopień oddziaływania poszczególnych kanałów transmisji na stabilność systemu finansowego w Polsce jest zróżnicowany i rozłożony w czasie. Pojawiają się jednak sygnały, że spowolnienie gospodarcze nie będzie się dalej pogłębiać. Pozytywnym prognostykiem na najbliższe miesiące są m.in. oceny Międzynarodowego Funduszu Walutowego, które wskazują wyraźną zmianę tendencji w II i III kwartale 2009 r. – w kierunku zmniejszania się ryzyka stabilności światowego systemu finansowego (tabela 3).

Tabela 3. Zmiany wskaźników ryzyka światowego systemu finansowego w okresie 10.2008-10.2009

Wskaźniki ryzyka	10.2008 – 04.2009	04.2009 – 10.2009
Warunki walutowe i finansowe	↓	↑
Skłonność do podejmowania ryzyka inwestycyjnego	↓	↑↑↑
Ryzyko makroekonomiczne	↑	↓
Ryzyko rynków rozwijających się	↑↑↑	↓↓
Ryzyko kredytowe	↑	↓
Ryzyko płynności	↔	↓↓

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych *International Monetary Fund* (2009a, s. 52; 2009b, s. 48).

Poprawa sytuacji na krajowym rynku finansowym w drugiej połowie 2009 r. była przede wszystkim efektem wystąpienia pozytywnych czynników o charakterze globalnym, w tym wzrostu skłonności do podejmowania ryzyka inwestycyjnego. Jednak pomimo generalnie pozytywnych tendencji obroty na rynku międzybankowym wzrosły tylko nieznacznie, a banki nadal utrzymywały podwyższone spready, koncentrując się przy tym na segmencie transakcji jednodniowych. Równocześnie krótkoterminowe ryzyko płynności banków uległo obniżeniu, a wyniki finansowe zmniejszyły się – odnosząc je do wyników banków z Europy Zachodniej czy Stanów Zjednoczonych – w relatywnie niewielkim stopniu. Zysk netto sektora bankowego w Polsce w latach 2008-2009 pozostawał dodatni, a kwartalna dynamika zmian kształtowała się na poziomie odpowiednio 30, 213, 146, 110, 15, 206, 152%. Wynik netto za trzy kwartały 2009 r. w stosunku analogicznych kwartałów roku poprzedniego zmalał o prawie 47% (NBP 2009, s. 8-9, KNF 2009, s. 3). Tendencja spadkowa została z jednej strony wywołana wzrostem kosztów finansowania, a z drugiej – wzrostem kosztów ryzyka kredytowego, będącego naturalnym następstwem łagodnej polityki kredytowej realizowanej przez banki w okresie szybkiego wzrostu gospodarczego. Zmiany zachodzące w tym obszarze w obrębie segmentu przedsiębiorstw sektora niefinansowego jest prezentowany w kolejnym punkcie artykułu.

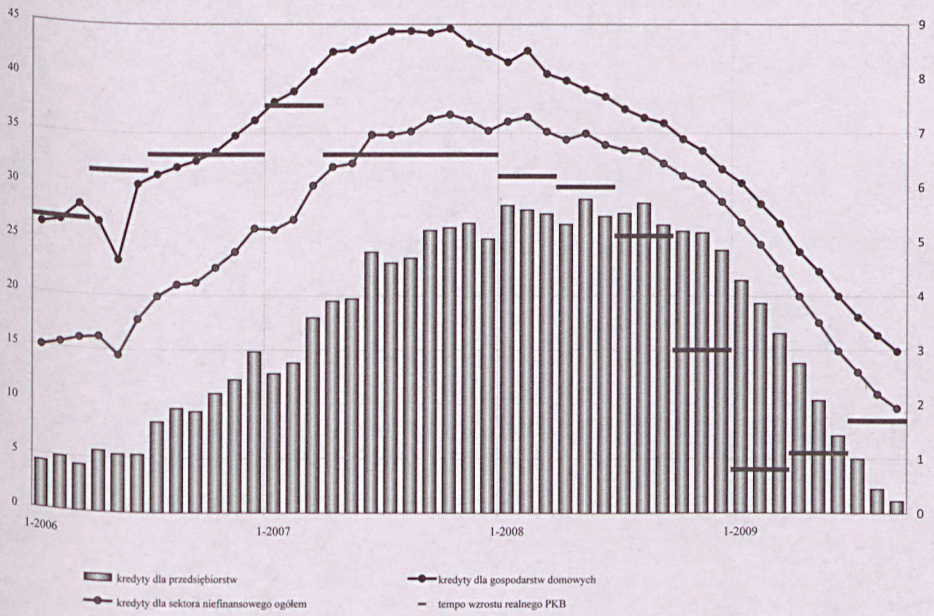
2. Polityka kredytowa banków wobec przedsiębiorstw sektora niefinansowego[3]

Tempo wzrostu wszystkich głównych kategorii kredytów dla sektora niefinansowego od końca 2008 r. wykazuje tendencję malejącą, na koniec III kwartału 2009 r. osiągając poziom zbliżony do stanu sprzed 4 lat. Roczna dynamika kre-

[3] Treść artykułu w tej części została opracowana na podstawie (NBP, 2008-2009).

dytów po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych wynosiła w tym czasie 9,6%, ale w sektorze przedsiębiorstw jedynie 1,1% (rysunek 1). Właściwie od początku 2008 r. popyt na kredyt ze strony przedsiębiorstw ewoluował w kierunku zwiększonego zapotrzebowania na kapitały długoterminowe, przeznaczane na finansowanie inwestycji, kapitału obrotowego i zapasów. Dynamika zmian była jednak malejąca, a w IV kwartale 2008 r. popyt na tego typu finansowanie w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw po raz pierwszy się obniżył. Krótkookresowe odwrócenie trendu nastąpiło jedynie w II kwartale 2009 r. Zmiany po stronie popytu na kredyty krótkoterminowe, zwłaszcza w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, miały w dużej mierze charakter wyprzedzający w stosunku do kapitałów długoterminowych.

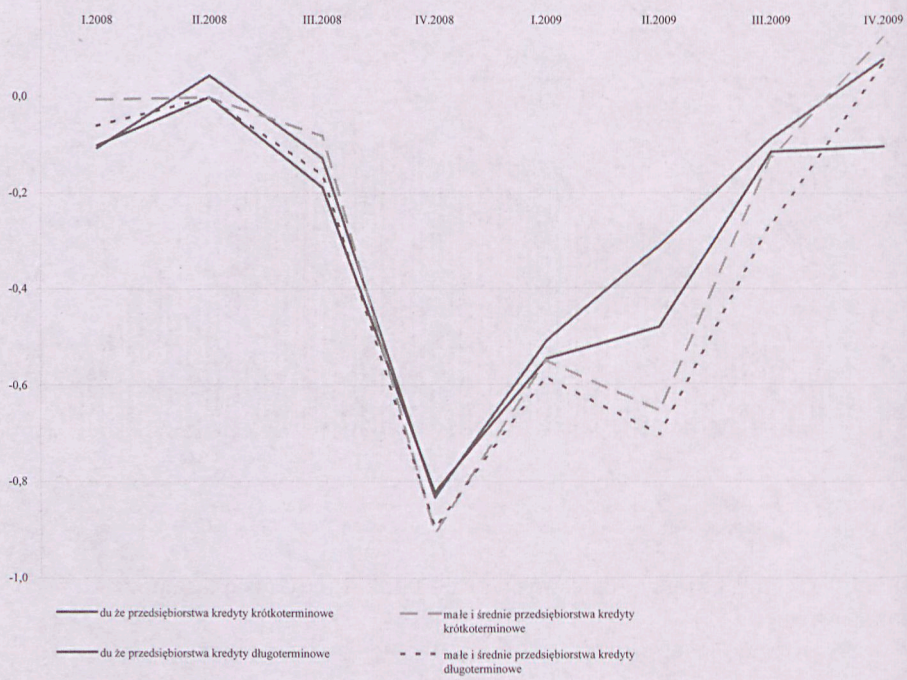
W sposób istotny ewoluowała również podaż kredytów zarówno krótko-, jak i długoterminowych, będąca konsekwencją zmian w polityce kredytowej banków. Na podstawie ankiety NBP przesyłanej kwartalnie do przewodniczących komitetów kredytowych można określić tendencje zmian kryteriów i warunków udzielania kredytów wobec przedsiębiorstw sektora niefinansowego.

Rysunek 1. Tempo wzrostu udzielanych przez banki kredytów dla sektora niefinansowego (w %)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP oraz GUS

Kryteria udzielania kredytów wobec przedsiębiorstw w latach 2008-2009 były systematycznie przez banki zaostrzane (poza krótkoterminową stabilizacją w II kwartale 2008 r.), osiągając kulminację w IV kwartale 2008 r. (rysunek 2). Zmiany

dotyczyły przy tym w porównywalnym stopniu wszystkich segmentów rynku: zarówno małych i średnich przedsiębiorstw, jak i podmiotów dużych, zarówno kredytów długo-, jak i krótkoterminowych. Wyraźne zróżnicowanie polityki banków w tym zakresie nastąpiło dopiero w II kwartale 2009 r., w którym małe i średnie przedsiębiorstwa były przez banki traktowane zdecydowanie ostrzej. Jednak wobec nich znacznie szybciej następowało również wygaszanie tendencji zaostrzania kredytów, począwszy od drugiej połowy 2009 r. Przez cały 2008 r. oraz większą część 2009 r. zmiany kryteriów udzielania kredytów dla sektora MŚP nie odzwierciedlały przy tym przewidywań banków z poprzednich kwartałów, zwłaszcza wskazujących na spodziewane złagodzenie kryteriów. Bardzo istotnym wyznacznikiem polityki kredytowej banków jest oprocentowanie kredytów. Począwszy od ostatniego kwartału 2008 r. średnie oprocentowanie kredytów dla przedsiębiorstw, zarówno w rachunku bieżącym, jak i pozostałych, odzwierciedlało jednak opóźnioną reakcję banków w relacji do zmian stóp procentowych wprowadzanych przez Radę Polityki Pieniężnej. W 2009 r. można nawet mówić o pewnej dychotomii, ponieważ obniżaniu stóp procentowych przez RPP towarzyszyła pewna stabilizacja średniego poziomu oprocentowania kredytów, z niewielkim odchyleniem w kierunku wzrostowym.

Rysunek 2. Zmiany kryteriów udzielania kredytów dla przedsiębiorstw sektora niefinansowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP

Przyczyn zaostrzenia polityki kredytowej można wskazać bardzo wiele, jednak w najtrudniejszym okresie od połowy 2008 r. do połowy 2009 r. największe znaczenie – według opinii respondentów bankowych – odgrywało ryzyko związane z działalnością gospodarczą, bieżąca lub oczekiwana sytuacja kapitałowa banku, ryzyko branży oraz zmiana udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym. Zmiany presji konkurencyjnej ze strony innych banków, zmiany popytu ze strony przedsiębiorstw oraz decyzje NBP w zakresie polityki pieniężnej były z kolei postrzegane jako najmniej istotne.

Zmiany w zakresie warunków udzielania kredytów w sytuacji zagrożenia globalnym kryzysem finansowym rozpoczęły się od zwiększania przez banki pozaodsetkowych kosztów kredytu oraz podnoszenia marż kredytowych, obserwowanego zresztą już od III kwartału 2007 r. W pierwszej połowie 2008 r. towarzyszyło temu jednak dalsze łagodzenie wymogów dotyczących zabezpieczeń kredytów dla przedsiębiorstw i zwiększanie maksymalnej dostępnej kwoty kredytu (tabela 4). Sytuacja odwróciła się dopiero w drugiej połowie roku, gdy około ¼ banków zdecydowało się również na skrócenie maksymalnego czasu kredytowania.

Tabela 4. Zmiany warunków udzielania kredytów dla przedsiębiorstw w latach 2008-2009

Przyczyna	03.2008	06.2008	09.2008	12.2008	03.2009	06.2009	09.2009	12.2009
Marża kredytowa	↓↓	↓	↓↓	↓↓↓	↓↓↓	↓↓	↓	↑
Marża kredytowa dla kredytów obarczonych większym ryzykiem	↓	↓	↓↓	↓↓↓	↓↓↓	↓↓	↓↓	↓
Pozaodsetkowe koszty kredytu	↔	↔	↓	↓↓	↓↓	↓↓	↓	↔
Maksymalna kwota kredytu/linii kredytowej	↔	↑	↓	↓↓	↓↓	↔	↔	↑
Wymagane zabezpieczenia	↑	↑	↓	↓↓↓	↓↓	↓↓↓	↔	↓
Maksymalny okres kredytowania	↔	↓	↓	↓	↓	↓↓	↔	↔
Inne warunki	↔	↓	↓	↓↓	↔	↓	↔	↔

(↓ – zaostrzenie, ↑ – złagodzenie, ↔ – względna stabilizacja)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

Przez pierwsze trzy kwartały 2009 r. wszystkie warunki udzielania kredytów ulegały dalszemu zaostrzeniu, choć w kilku przypadkach zmiany te były na tyle nieznaczne, że można uznać je za względną stabilizację (dotyczy to m.in. maksymalnego okresu kredytowania czy pozaodsetkowych kosztów kredytu). Zmiana warunków kredytowania dotyczyła przy tym w równym stopniu małych, średnich i dużych przedsiębiorstw, większe różnice były widoczne natomiast między segmentami kredytowania krótko- i długoterminowego. W końcówce roku warunki dotyczące maksymalnej kwoty kredytu i okresu kredytowania oraz wymaganych zabezpieczeń pozostały niezmienione przez zdecydowaną większość ankietowanych banków. Zaostrzenie dotyczyło głównie marż pobieranych na kredytach o podwyższonym ryzyku (procent netto odpowiedzi -46%) oraz pozaodsetkowych kosztów kredytu (procent netto -23%), nie było jednak znaczące. W przypadku marż pobieranych na kredytach o normalnym profilu ryzyka odpowiedzi banków były bardziej zróżnicowane (niektóre banki zdecydowały się na obniżenie marży), co może świadczyć o występującej ciągle niepewności co do perspektyw rozwoju sytuacji gospodarczej.

3. Perspektywy zmian na rynku kredytowym w najbliższym okresie

Odpowiedzi banków wskazują na zmniejszanie się ryzyka związanego z kredytowaniem konkretnych branż i największych kredytobiorców, a także zmniejszanie się znaczenia jakości portfela kredytów dla przedsiębiorstw (choć równocześnie nadal dla ponad 1/5 banków wzrost udziału kredytów zagrożonych stanowił w ostatnim czasie bodziec do zaostrzenia warunków lub kryteriów udzielania kredytu). Wzrost średniego współczynnika wypłacalności w sektorze bankowym spowodował natomiast, że sytuacja kapitałowa w dużej mierze przestała być czynnikiem ograniczającym podaż kredytu dla przedsiębiorstw. W pojedynczych przypadkach banków o relatywnie wysokiej adekwatności kapitałowej może nawet sprzyjać łagodzeniu polityki kredytowej (NBP, 2008-2009, s. 3-4).

Widoczne zaczynają być tendencje wzrostowe popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw, głównie małych i średnich, choć nie dotyczy to wszystkich rodzajów kredytu. Po niewielkim odbiciu w drugim kwartale 2009 r. popyt na kredyty długoterminowe ponownie się obniżył, przy czym spadek ten dotknął głównie kredytów dla dużych przedsiębiorstw i był silniejszy od przewidywań analityków bankowych. Jedną z możliwych przyczyn tego stanu może być malejące zapotrzebowanie na finansowanie fuzji i przejęć, ale również wykorzystywanie w większym stopniu alternatywnych źródeł finansowania, w tym przede wszystkim środków własnych oraz emisji dłużnych i własnościowych papierów wartościowych. Negatywnym zjawiskiem jest również fakt, że obserwowany wzrost popytu na

kredyty dla przedsiębiorstw wynika przede wszystkim ze wzrostu zapotrzebowania na finansowanie związane z restrukturyzacją zadłużenia przedsiębiorstw, co może oznaczać pogarszanie się ich kondycji finansowej. W mniejszym stopniu może to być związane z zamianą zobowiązań z tytułu walutowych instrumentów pochodnych na kredyty, choć takiej możliwości nie można również odrzucić.

Przewidywania banków dotyczące polityki kredytowej na najbliższe miesiące wskazują na możliwość łagodzenia kryteriów przyznawania kredytów krótkoterminowych, zarówno dla dużych, jak i dla małych i średnich przedsiębiorstw. Równocześnie jednak kryteria przyznawania kredytów długoterminowych dla obu grup przedsiębiorstw – według zapowiedzi banków – mają być nieznacznie zaostrzone. Oczekiwany jest również dalszy wzrost popytu na kredyt – w większym stopniu kredytów krótkoterminowych oraz kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw (NBP, 2008-2009, s. 5-6).

Bibliografia

International Monetary Fund (2009a), *Global Financial Stability Report. Responding to the Financial Crisis and Measuring Systemic Risks*, Washington DC April.

International Monetary Fund(2009b), *Global Financial Stability Report. Navigating the Financial Challenges Ahead*, Washington DC October.

NBP (2008a), *Raport o stabilności polskiego system finansowego – czerwiec 2008 r.*, Warszawa.

NBP (2008b), *Przegląd stabilności polskiego system finansowego – październik 2008 r.*, Warszawa.

NBP (2009a), *Raport o stabilności polskiego system finansowego – czerwiec 2009 r.*, Warszawa.

NBP (2009b), *Raport o stabilności polskiego system finansowego – grudzień 2009 r.*, Warszawa.

KNF (2009), *Sektor bankowy. Podstawowe dane. 09.2009*, Warszawa.

Drewicz-Tułodziecka A. (2008), *Informacja prasowa Fundacji na Rzecz Kredytu Hipotecznego*.

NBP (2008-2009), *Sytuacja na rynku kredytowym – wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych (II kwartał 2008 – IV kwartał 2009)*, Warszawa (04.2008; 07.2008; 10.2008; 01.2009; 04.2009; 07.2009; 10.2009).

LENDING POLICIES OF BANKS TO NON-FINANCIAL FIRMS IN POLAND DURING THE ECONOMIC SLOWDOWN

Summary

Recent global financial crisis caused a disturbance in the functioning of national financial markets, primarily through the indirect channels of transmission mechanism. One of its consequences was an apparent downward trend in net income of banking sector. Consequently, the lending policies of banks to companies have to deteriorate. Forecasts for the next few months indicate a continuation of these trends over a long period of time and, at the same time, a small mitigation of criteria for short-term loans.